Van: Eric Janssen (DVAN Advocaten, Westerlaan 14, 3016 CK Rotterdam, eric.janssen@dvan.nl; tel. 010 313 39 00)
Datum: 12 augustus 2022
Betreft: Zienswijze AVV-aanvragen Glastuinbouwsector 2023-2027

Op 18 juli 2022 heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (hierna: "*de Minister*") op de website www.internetconsultatie.nl de aanvraag van de Brancheorganisatie G&F Nederland (hierna: "*BO G&F*") gepubliceerd (hierna: "*de Aanvraag*"). In Aanvraag verzoekt de BO G&F de Minister kort gezegd om:

(i) het "*Gezamenlijk programma onderzoek en innovatie Kennis in je Kas*" voor de periode 2023-2027 algemeen verbindend te verklaren
(ii) ongebonden-producenten te verplichten bij te dragen aan de kosten van het onder punt (i) bedoelde programma;
(iii) ongebonden-producenten te verplichten zich bij de BO G&F te registreren.

Hierna zal gemotiveerd uiteen worden gezet waarom de Minister de Aanvraag niet kan honoreren.

I. Wettelijk kader

1. De Aanvraag is gebaseerd op:
   (i) de Regeling producenten- en brancheorganisaties (hierna: "*de Regeling*")
   (ii) Verordening 1308/2013 tot vaststelling van een gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten (hierna: "*de GMO Vo*")
   (iii) Gedelegeerde Verordening 2017/891 (hierna: "*Gedelegeerde Vo*")

II. Internet consultatie

2. Op het moment dat ongebonden marktdeelnemers[1] worden verplicht mee te betalen aan de uitvoering van algemeen verbindend verklaarde voorschriften, moeten op grond van artikel 165 GMO VO "*alle relevante belanghebbenden*" worden "*geraadpleegd*". [2]Betwist wordt dat de onderhavige internet consultatie kwalificeert als een raadpleging als bedoeld in artikel 165 GMO Vo.

3. Niet betwist kan worden dat er een vorm van consultatie is opgezet. Punt is dat deze consultatie is gestart via de anonieme overheidswebsite www.internetconsultatie.nl. Daar komt bij dat de betreffende "*consultatie*" is plaatsvindt tijdens de zomervakantie.

4. In het jaarverslag 2021 stelt de Stichting Kennis in je kas het volgende:

[1] Op dit begrip wordt hierna ingegaan.
[2] Te raadplegen via: Alleen logo (kennisinjekas.nl).

"*Voor de facturatie is door extern administratiekantoor AVZ een adresbestand opgezet van de bedrijven waarvoor KijK is bedoeld. Dit bevat zowel de leden als niet-leden van de organisaties die aangesloten zijn bij de Brancheorganisaties Groenten&Fruit en Siergewassen. Het bestand is gebaseerd op de ledenbestanden van Glastuinbouw Nederland en de afzetorganisaties glasgroente en sierteelt. Verder zijn adres-bestanden aangekocht van de Kamer van Koophandel en Agridirect. Voor de facturatie is door extern administratiekantoor AVZ een adresbestand opgezet van de bedrijven waarvoor KijK is bedoeld. Dit bevat zowel de leden als niet-leden van de organisaties die aangesloten zijn bij de Brancheorganisaties Groenten&Fruit en Siergewassen. Het bestand is gebaseerd op de ledenbestanden van Glastuinbouw Nederland en de afzetorganisaties glasgroente en sierteelt. Verder zijn adresbestanden aangekocht van de Kamer van Koophandel en Agridirect.*"

5. Los van de vraag of het voorgaande in overeenstemming is met privacy wetgeving, mag worden aangenomen dat de Stichting Kennis in je kas zelf van mening is dat zij in beeld heeft welke producenten de gevolgen zullen ondervinden van de betrokken Aanvraag. De Stichting Kennis in je kas, noch de BO G&F hebben echter enige actie ondernomen jegens de bedoelde producenten. Alleen de bijzonder oplettende producent die de internetconsultaties van de Nederlandse overheid in gaten houdt, is op de hoogte van de consultatie. Dit is natuurlijk ondoenlijk voor de gemiddelde producent. Het voorgaande brengt mee dat de onderhavige internetconsultatie niet gelijk kan worden gesteld met de raadpleging als bedoeld in artikel 165 GVO Vo.

III. Integrale beoordeling Aanvraag

6. Voorschriften kunnen ingevolge artikel 164 lid 1 GMO Vo slechts voor een "*beperkte periode*" algemeen verbindend worden verklaard. Dit artikel biedt niet de mogelijkheid een algemeenverbindendverklaring te verlengen. Dit betekent dat een als verlenging bedoelde aanvraag voor algemeenverbindendverklaring als een nieuwe aanvraag moet worden beschouwd. Een dergelijke aanvraag moet integraal aan de voorschriften die zijn opgenomen in de in randnummer 1 genoemde regelingen.

IV. Onderzoek niet passend binnen de toegestane doelstellingen

7. De BO G&F heeft geen voorstellen voor onderzoeken ingediend. Het onderzoeksprogramma waar de Aanvraag op is gebaseerd, is slechts kader voor in te dienen verzoeken. De BO G&F mag zelf besluiten welke onderzoeken worden verricht. De uit te voeren onderzoeken worden pas na de algemeenverbindendverklaring door de BO G&F beoordeeld en eventueel goedgekeurd.

8. Het voorgaande betekent dat de Minister niet kan beoordelen of de te verrichten onderzoeken passen binnen de doelstellingen als bedoeld in artikel 164 lid 4 GMO Vo. De Minister moet zelf beoordelen of voldaan is aan artikel 164 lid 4 GMO Vo.

V. Geldigheidsduur algemeenverbindendverklaring

9. De tekst van artikel 164 GMO Vo biedt niet de mogelijkheid om een algemeen en dus niet gespecificeerd onderzoeksprogramma telkens bij herhaling algemeen verbindend te verklaren.

10. Inmiddels is het algemene onderzoeksprogramma van de BO G&F al voor vier jaar (!) algemeen verbindend verklaard. Dat is meer dan de drie jaar die artikel 68 lid 1 sub b Gedelegeerde Vo toestaat. Gelet hierop is er geen ruimte om dit algemene onderzoeksprogramma wederom algemeen verbindend te verklaren.

11. Daar komt bij dat de BO G&F de Minister verzoekt om algemeenverbindendverklaring van haar onderzoeksprogramma voor de periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027. Het gaat dus om een 3e periode van maar liefst 5 jaar.

12. Voorschriften van een brancheorganisatie in de sector groenten en fruit kunnen op grond van artikel 68 lid 1 sub b Gedelegeerde Vo echter slechts voor een periode van maximaal 3 jaar algemeen verbindend worden verklaard. Dus als het algemene onderzoeksprogramma van de BO G&F voor een derde keer algemeen verbindend kan worden verklaard – hetgeen wordt betwist – kan dat slechts voor 3 jaar.

VI. Werking algemeenverbindendverklaring

13. Door de algemeenverbindendverklaring "*transformeert*" zowel de regeling van de brancheorganisatie, als de te betalen eventuele financiële bijdrage in een verbintenis uit de wet.[3] De Minister meent uit artikel 164 Vo 1308/2013 af te moeten leiden dat deze verbintenis alleen geldt voor de ongebonden marktdeelnemers.[4] Daarom is een brancheorganisatie op grond van artikel 5.4 Regeling verplicht om de marktdeelnemers die bij hen zijn aangesloten "*te verbinden*". Deze interpretatie van de Minister is niet juist. Mede gelet op de historische achtergrond, gaat het er om dat een regeling die algemeen verbindend wordt verklaard voor "***alle telers*** *van een bepaalde economische regio*" geldt (zie: artikel 15 ter leden 3 en 4 Vo 1035/72 zoals ingevoegd door Vo 3284/83, 6e overweging Vo 3284/83, artikel 18 leden 4 en 5 Vo 2200/96 en de artikelen 125 septies lid 4 en 125 octies in Vo 1234/2007, zoals gewijzigd door Vo 361/2008 . Het begrip "*alle telers*" is conform het voorstel van de Commissie zonder toelichting niet in artikel 164 Vo 1308/2013 overgenomen. Een beleidswijziging lijkt niet bedoeld. In randnummer 30 en artikel 68 lid 2 Gedelegeerde Vo heeft de Commissie de begrippen "*alle marktdeelnemers*" en "*alle producenten*" (synoniem voor "*alle telers*") namelijk gehandhaafd (dit klemt te meer nu we te maken hebben met een Aanvraag die ziet op groenten en fruit). Ook conceptueel moeten gedurende de looptijd van een algemeenverbindendverklaring zowel gebonden als ongebonden marktdeelnemers aan

---

3 Zie M.J. Dresden in: '*Algemeenverbindendverklaring van overeenkomsten in het milieubeleid*' pag. 56, 224, 231-232, het Besluit van 30 september 1998 van de NMa in de zaak 139 (SPRN), randnr. 11, ook te kennen uit het Jaarverslag 1998 van de NMa pag. 21-22 en het Besluit van 11 februari 2019 van de Minister, Stcr. 2019 nr. 9512, pag. 3.

4 Stcr. 2014 nr. 29371 pag. 15.

de algemeen verbindend verklaarde voorschriften gebonden worden geacht.[5] Dit is overigens ook de praktijk in Frankrijk, Italië en Spanje. EU lidstaten die een ruimere ervaring dan Nederland hebben met de algemeenverbindendverklaringen van landbouwvoorschriften.

VII. Bewijslast

14. Het is aan de brancheorganisatie om te bewijzen dat aan de voorwaarden voor algemeenverbindendverklaring is voldaan. Belanghebbenden die een zienswijze indienen, zijn dus niet gehouden het bewijs van het tegendeel aan te dragen. De GMO Vo biedt geen grond voor omkering van de bewijslast.

VIII. Betrokken producten

15. Voorschriften van een brancheorganisatie kunnen uitsluitend algemeen verbindend worden verklaard indien de betreffende organisatie representatief is voor het product of de producten waar de voorschriften op zien. De algemeenverbindendverklaring zorgt er vervolgens voor dat de bedoelde voorschriften ook gelden voor ongebonden marktdeelnemers wier activiteiten met de betrokken producten verband houden.

16. In het aanvraagformulier moet worden vermeld op welk product of welke producten als bedoeld in artikel 164 lid 3 eerste alinea GMO Vo de onderzoeken zich zullen richten. In dit kader vermeldt BO G&F het navolgende:

    "*De BO G&F verricht activiteiten voor organisaties die ondernemingen vertegenwoordigen die actief zijn in de Nederlandse glasgroenteteelt op het vlak van teelt en handel. De doelgroep van het Programma KijK waarop dit verzoek tot Verbindend Verklaring is gericht, is beschreven in de regeling verplichte financiële bijdragen glastuinbouw onderzoek en innovatie Kennis in je Kas en de regeling verplichte registratie en gegevensverstrekking Brancheorganisatie BO G&F Nederland. Deze doelgroep wordt vermeld in de bijlagen XIII van Verordening 1308/2013 van de Europese Unie (iGMO).*"

17. Ondanks de expliciete vraag in het aanvraagformulier, worden er in de Aanvraag géén producten genoemd. Er wordt slechts gesproken over de "*doelgroep*". Vervolgens wordt er verwezen naar (i) de Regeling verplichte financiële bijdragen glastuinbouw onderzoek en innovatie Kennis in je Kas (hierna: "de Regeling verplichte financiële bijdragen") en (ii) de Regeling verplichte registratie en gegevensverstrekking Brancheorganisatie BO G&F Nederland (hierna: "*de Regeling verplichte registratie*"). Tot slot wordt opgemerkt dat de "*doelgroep*" wordt vermeld in de "*bijlagen XIII van Verordening 1308/2013 van de Europese Unie (iGMO)*".

---

5 M.J. Dresden in: '*Algemeenverbindendverklaring van overeenkomsten in het milieubeleid*' pag. 224-225.

18. Blijkens bijlage 3a bij de Regeling verplichte financiële bijdragen en bijlage 2a bij de Regeling verplichte registratie heeft de Aanvraag betrekking op bedrijfsactiviteiten met de SBI-codes:
(i) 01132 Teelt van groenten onder glas
(ii) 01252 Teelt van aardbeien onder glas
Voor de specificatie van de gewassen is volgens de BO G&F aangesloten bij de SBI-codes van het CBS, omdat die worden gebruikt door "RVO, KvK , CBS, Bevoegd Gezag" en "*eenduidig* [zijn] *gedefinieerd*".

19. De afkorting "SBI" staat voor "Standaard Bedrijfsindeling". Een SBI-code geeft aan wat de activiteit van een onderneming is. In de vigerende Standaard Bedrijfsindeling 2008 Versie 2018 Update 2022 (hierna: "*SBI 2008*") worden bij de SBI-code 01132 géén producten genoemd:

A	**Landbouw, bosbouw en visserij**
01	*Landbouw, jacht en dienstverlening voor de landbouw en jacht*
011	Teelt van eenjarige gewassen
0111	Teelt van granen, peulvruchten en oliehoudende zaden
0113	Teelt van groenten en wortel- en knolgewassen
01131	Teelt van groenten in de volle grond
01132	Teelt van groenten onder glas
01133	Teelt van paddenstoelen
01134	Teelt van aardappels en overige wortel- en knolgewassen
0116	Teelt van vezelgewassen
0119	Teelt van overige eenjarige gewassen
01191	Teelt van snijbloemen en snijheesters in de volle grond
01192	Teelt van snijbloemen en snijheesters onder glas
01193	Teelt van voedergewassen
01199	Teelt van overige eenjarige gewassen (rest)

In de SBI 2008 staat geen definitie van het begrip "*groenten*". Een indicatie van de producten die mogelijk als groente kwalificeren, staat in de toelichting op de SBI 2008 - versie 2018 Update 2022:

01132	**Teelt van groenten onder glas** Deze klasse omvat: - groenteteelt in kassen, bijvoorbeeld teelt van blad- en stengel groenten: andijvie, prei, sla, artisjokken, bloemkool, broccoli, asperges, spinazie etc. en van vruchtgroenten: tomaten, komkommers, augurken, aubergines, courgettes, meloenen etc. onder glas.

Dat het slechts om een juridisch niet-bindende indicatie gaat blijkt duidelijk uit het gebruik van de woorden "*bijvoorbeeld*" en "*etc*." Anders dan de BO G&F stelt, is van een eenduidige definitie dus géén sprake. Bovendien kan niet van een gemiddelde goed ingelichte producent worden verwacht dat hij uit eigen beweging op zoek gaat

naar het bestaan van een juridisch niet-bindende indicatie van het begrip “*groenten*” die onder glas worden geteeld. Te meer nu aan deze indicatie geen rechten kunnen worden ontleend.

20. In artikel 164 leden 1 en 3 GMO Vo wordt gesproken over “*betrokken product*” en “*betrokken producten*”. Gelet op artikel 1 GMO Vo is met het begrip “*product*” een landbouwproduct bedoeld dat in bijlage I bij de GMO Vo wordt vermeld. Dit wordt duidelijk als gekeken wordt naar het Unilec arrest. Volgens het Hof van Justitie kan een algemeenverbindendverklaring slechts betrekking hebben op producten die vermeld worden in Bijlage I bij de GMO Vo.[6]

21. Daarenboven maakt het begrip “*betrokken*” in artikel 164 leden 1 en 3 GMO Vo duidelijk dat het product in de Aanvraag gespecificeerd moet worden. Dit wordt duidelijk als naar andere taalversies wordt gekeken:

Artikel 164 lid 1 Vo 1308/2013	
NL	*een bepaald product*
EN	*a given product*
FR	*un produit donné*
DE	*eines bestimmten Erzeugnisses*

Aangezien het om landbouwproducten gaat die onder de GMO Vo vallen, kan een product uitsluitend gespecificeerd worden door verwijzing naar de in Bijlage I bij de GMO Vo opgenomen GN code. De verwijzing in de Aanvraag naar “*bijlagen XIII*” van de GMO Vo volstaat niet. Op de eerste plaats is de verwijzing waarschijnlijk een verschrijving. Bijlage XIII bij de GMO heeft immers betrekking op bepalingen betreffende overdrachten van suiker- of isoglucosequota. Als Deel XIII bij bijlage I bij de GMO Vo is bedoeld, dan hebben we te maken met levende planten en producten van de bloementeelt. Mogelijk heeft de BO G&F willen verwijzen naar Deel IX van bijlage I bij de GMO Vo. Dit deel heeft immers betrekking op groenten en fruit. Verwijzing naar een compleet deel van Bijlage I bij de GMO Vo, is onvoldoende bepaald. Bij gebreke van een nauwkeurige specificatie kan de Minister de Aanvraag niet toetsen aan de voorwaarden genoemd in de GMO Vo en de Regeling.

22. Door te verwijzen naar de SBI-code 01132, wordt de suggestie gewekt dat alle groenten die onder glas worden geteeld kwalificeren als de “*betrokken producten*”. Maar dat blijkt niet het geval te zijn. Uit zowel de Regeling verplichte financiële bijdragen als de Regeling verplichte registratie blijkt namelijk dat het aan de BO G&F is om te bepalen welke de betrokken producten zijn:

6 Arrest van 22 september 1988, EU HvJ zaak C-212/87, ECLI:EU:C:1988:441, r.o. 10.

Regeling verplichte financiële bijdragen	Regeling verplichte registratie
§ 4 onder 2	§ 4 onder 3
*De BO G&F Nederland kan bij besluit gewassen **toevoegen** aan **de bijlage**, op verzoek van en in overleg met de leden van de BO G&F Nederland.*	*De BO G&F Nederland kan bij besluit gewassen **toevoegen** aan of **verwijderen** uit **de bijlage**, op verzoek van en in overleg met de leden van de BO G&F Nederland.*

23. Met het begrip "*de bijlage*" moet bijlage 3a bij de Regeling verplichte financiële bijdragen en bijlage 2a bij de Regeling verplichte registratie bedoeld zijn. Beide regelingen hebben immers maar één bijlage. Het feit dat de BO G&F van mening is dat er "*gewassen*" aan bijlagen 3a en 2a kunnen worden toegevoegd, impliceert dat niet alle groenten als betrokken product kwalificeren. Anders kunnen er logischerwijs geen producten worden toegevoegd. Bovendien kan de BO G&F gewassen uit de bijlage verwijderen. Al valt het wel op dat dit uitsluitend in de Regeling verplichte registratie wordt vermeld en niet in de Regeling verplichte financiële bijdragen.

24. Aangezien de BO G&F van mening is dat zij gewassen aan de bijlagen 3a en 2a kan toevoegen of eruit kan verwijderen, staat op dit moment niet vast welke de betrokken producten tijdens de looptijd van het onderzoekprogramma zullen zijn. Hierdoor kan niet worden vastgesteld of de BO G&F representatief is en voor welke marktdeelnemers de algemeenverbindendverklaring gaat gelden.

IX. Representativiteit

25. De Minister kan de Aanvraag van de BO G&F slechts honoreren indien de BO G&F heeft aangetoond representatief te zijn als bedoeld in artikel 164 lid 3 GMO Vo.

26. De representativiteit moet per betrokken product de representativiteit aantonen. Dit volgt duidelijk uit de tekst van artikel 164 lid 3 GMO Vo. Zoals hiervoor is aangetoond, is niet duidelijk welke de betrokken producten zijn. Bijgevolg kan de Minister niet beoordelen of de BO G&F representatief is.

27. Ten aanzien van de onderzoeksprogramma's 2019 en 2020-2022 heeft de BO G&F zich op het standpunt gesteld dat veldsla een betrokken product is, zodat ongebonden veldslatelers moeten meebetalen aan de onderzoeksprogramma's en zich bij de BO G&F moeten registeren. De BO G&F is echter niet representatief voor veldsla.

28. Uit Bijlage I deel IX blijkt dat sla (Lactuca sativa) de GN code 0705 heeft. Uit de Gecombineerde Nomenclatuur volgt dat "*sla, andere dan Lactuca sativa*" GN-code 0709 99 10 heeft. In Nederland zijn voor zover kan worden nagegaan 2 veldslatelers actief:
    (i) Interjensen B.V. : 110.000 m²
    (ii) Baatje B.V. (naargelang bron): 60.000 - 120000 m²

Voor zover kan worden nagegaan zijn beide telers ongebonden. Bijgevolg is BO G&F niet representatief voor veldsla.

29. In het aanvraagformulier wordt vermeld dat voor het aantonen van de representativiteit gekozen mag worden uit omzetcijfers, aantal bedrijven, areaal of volume. Uit artikel 164 lid 3 GMO Vo volgt dat voor de representativiteit moet worden gekeken naar het "*aandeel van de productie, verhandeling of verwerking van het betrokken product of de betrokken producten*". Het areaal is slechts een productiefactor. Slechts als de Aanvraag betrekking heeft op één specifiek product, kan op basis van het areaal het aandeel in de productie worden vastgesteld. In het onderhavige geval ziet de Aanvraag op een onbekend aantal onderscheiden producten. In die situatie zegt het areaal niets over de productie. De opbrengst per m² is bij tomaten in kilo's vele malen hoger dan bij veldsla.

30. De BO G&F heeft dus niet aangetoond voldoende representatief zijn.

X. Marktdeelnemers

31. Uit artikel 164 lid 1 GMO Vo volgt dat de Minister voorschriften van de BO G&F algemeen verbindend kan verklaren voor andere marktdeelnemers of groeperingen van marktdeelnemers, die in de betrokken economische regio of regio's werkzaam zijn en die niet bij deze organisatie of unie zijn aangesloten. Blijkens artikel 165 GMO Vo blijkt dat het moet gaan om marktdeelnemers "*wier activiteiten met de betrokken producten verband houden*".

32. In de Aanvraag spreekt de BO G&F over de "*doelgroep van het Programma KijK*". Deze doelgroep wordt volgens de Aanvraag beschreven in de Regeling verplichte financiële bijdragen en de Regeling verplichte registratie. In beide regelingen staat dat de betreffende regelingen van toepassing zijn op ondernemingen die groenten- en fruitproducten onder glas telen volgens de SBI-codes 01132 en 01252.

33. Hiervoor is reeds uiteengezet dat met deze codes de betrokken producten niet zijn aangeduid. Bijgevolg kan niet worden vastgesteld voor welke marktdeelnemers onder de algemeenverbindendverklaring zullen vallen.

XI. Beweerdelijk algemeen belang

34. De Minister die de voorschriften van een (unie van) producentenorganisatie(s) of brancheorganisatie algemeen verbindend heeft verklaard, kan op grond van artikel 165 GMO Vo ongebonden "*marktdeelnemers*" verplichten mee te betalen aan de kosten die rechtstreeks verbonden zijn aan de activiteiten waarop de algemeen verbindend verklaarde voorschriften van toepassing zijn. Voorwaarde is dat de activiteiten waarop de algemeen verbindend verklaarde voorschriften van toepassing zijn:
    (i) van algemeen economisch belang zijn voor marktdeelnemers "*wier activiteiten met de betrokken producten verband houden*", en
    (ii) een "*voordeel*" opleveren voor de ongebonden marktdeelnemers

35. In de Aanvraag stelt de BO G&F dat de onderzoeken zich richten op productiefactoren die "*voor elke glastuinbouwonderneming basisrandvoorwaarden* [zijn]*, onafhankelijk van de grootte van het bedrijf, kastype of het product dat geteeld wordt*". Verder wordt aangevoerd dat de "*resultaten van het onderzoek* […] *de individuele ondernemer in staat* [moet] *stellen beter onderbouwde bedrijfsspecifieke keuzen te maken waardoor zijn verdienmodel wordt versterkt*".

36. Beide beweringen worden op geen enkele manier onderbouwd. Dit had voor de hand gelegen, aangezien de BO G&F al vanaf 2019 onderzoeken laat verrichten. De stelling klopt ook niet. Elk product kent zijn eigen teeltwijze: de eigen fysiologie, omgevingsfysiologie, fytochemie, moleculaire biologie. Veldsla wordt – ook onder glas – in de volle grond geteeld. Dit staat tegenover substraatteelt (T/P/K) die wordt toegepast bij de bijvoorbeeld tomaat, paprika, komkommer etc. Bovendien zijn laatstgenoemde producten "*vruchtgroenten*". Dit zijn zogenaamde "*stookteelten*" met WKK (warmtebehoefte min. 19°C). Veldsla daarentegen is een "*bladgewas*" dat in een koude kas wordt geteeld zonder WKK. Anders dan bij de eerder genoemde vruchtgroenten, heeft veldsla slechts een geringe warmtebehoefte. Er moet uitsluitend vorst worden voorkomen. Verder is van belang dat veldsla, ook in een kas, in de volle grond wordt geteeld. Vruchtgroenten worden daarentegen op substraat geteeld. Hierdoor verschilt de teelt van veldsla duidelijk van die van vruchtgroenten. Veldsla is overigens geen exotisch voorbeeld. Ook asperges wordt in een kas in de volle grond geteeld. Bij asperges is belichting niet gewenst (met belichting wordt de gewenste witte asperges groen). Daar komt bij dat de kas uitsluitend bedoeld is om vorst te voorkomen. Verwarming vindt – uitsluitend in de koude periodes – ondergronds plaats. Wederom een duidelijk verschil met de teelt van vruchtgroenten. Daar dient de kas verwarmd te worden vanwege de substraatteelt. Bovendien moeten vruchtgroenten belicht worden om gedurende het hele jaar te kunnen oogsten.

37. Anders dan de BO P&F stelt, zijn een groot deel van de onderzoeken productgericht. Bij wijze van voorbeeld kan worden gewezen het project "*Jaarrond paprika met LED*" en het onderzoek naar het komkommervirus. Nergens blijkt uit dat de onderzoeksresultaten van dit soort projecten daadwerkelijk van belang zijn voor de telers van alle producten die in de visie van de BO G&F onder de algemeenverbindendverklaring moeten vallen. Het onderzoeksprogramma van BO G&F kan dus geen generiek toepasbare resultaten opleveren. Dit wordt bevestigd door het feit dat de BO G&F in de Aanvraag spreekt over "*bedrijfsspecifieke keuzen*".

38. Als vervolgens naar de afzonderlijke producten wordt gekeken, dan kan worden geconstateerd dat de onderzoeksresultaten van de hiervoor als voorbeeld genoemde projecten niet ten goede komen aan bijvoorbeeld telers van veldsla. Dit volgt onder andere uit de beschrijving van het programma "*Jaarrond paprika met LED*": "*Door de ontwikkeling van LED belichting nemen de kansen op een succesvolle belichte winterteelt van paprika ook toe*".[7] Veldsla is duidelijk een andere product dan paprika of tomaat. Bovendien verschilt de teelt. Het betreffende onderzoek levert voor de telers van veldsla geen enkel voordeel op. Bij gebreke van een voordeel is er geen grond om

[7] Te raadplegen via: Jaarrond paprika met LED: Kas als energiebron.

ongebonden marktdeelnemers te verplichten bij te dragen aan het onderzoeksprogramma van de BO G&F. De bijdrageplicht is gebaseerd op de gedachte dat "*meeliften*" moet worden voorkomen. Bij gebreke van een voordeel, is er geen meeliftprobleem.

39. De BO G&F heeft dus niet aangetoond dat de resultaten van haar onderzoeksprogramma in het algemeen belang zijn en voor de afzonderlijke ongebonden marktdeelnemers een voordeel opleveren. De uitgevoerde onderzoeken lijken veeleer in het belang van de teelt van "*grote*" gewassen als komkommer, tomaat en paprika.

XII. Verdeling bijdragen groenten en fruit ten opzichte van bloemen en planten

40. De onderhavige Aanvraag staat niet op zich. Ook de Brancheorganisatie Sierteeltproducten (hierna: "*de BO Sierteelt*") heeft naast de BO G&F een aanvraag voor algemeenverbindendverklaring van haar onderzoeksprogramma ingediend. Ook deze aanvraag heeft betrekking op teelt van producten onder glas. Op geen enkele manier wordt duidelijk gemaakt dat het om twee onderscheiden onderzoeksprogramma's gaat. Sterker nog, aangenomen moet worden dat de financiële bijdrage van alle produceten in één pot gaan. Bijgevolg kan niet worden uitgesloten dat producenten in de sector groeten en fruit moeten meebetalen aan onderzoeken die betrekking hebben op de sector bloemen en planten. Hier hebben zij geen enkel belang bij.

41. Het zal duidelijk zijn dat groenten en fruit duidelijk een ander product zijn dan bloemen en planten. Onderzoeken in laatstbedoelde sector leveren geen voordelen op voor de producenten in de eerstbedoelde sector.

XIII. Financiële bijdrage

42. De verplicht te stellen financiële bijdrage bedraagt blijkens de Aanvraag € 350,00 per hectare glastuinbouw. De BO G&F rechtvaardigt dit als volgt:

    "*Uit bovenstaand punt (1) vloeit,* […] *eenzelfde verplichte financiële bijdrage voor alle glastuinbouwondernemingen voort, ongeacht of de ondernemer bij de BO G&F is aangesloten. Dit is gerechtvaardigd omdat alle glastuinbouwondernemers in gelijke mate van de resultaten van het programma (kunnen) profiteren. Met een systeem van een verplichte bijdrage per hectare wordt geborgd dat glastuinbouwondernemingen met een groter areaal, waarbij het verdienmodel sterker wordt verbeterd door de resultaten van het onderzoek, meer bijdragen aan het onderzoek*."

43. Anders dan de BO G&F stelt, is de verplicht te stellen financiële bijdrage niet voor alle glastuinbouwondernemingen gelijk. Dat komt, omdat de opbrengst per hectare per product verschilt.

Product	Kg/m²/jaar
komkommer	70
tomaat	50
paprika	25
veldsla	6

Voor de producenten is de verplicht te stellen financiële bijdrage een kostenpost. Het maakte de producten duurder.

Product	Areaal in	Opbrengst	totaal	Bijdrage
Komkommer	10.000 m²	70 kg/m²	700.000 kg	€ 0,0005 / kg
Tomaat	10.000 m²	50 kg/m²	500.000 kg	€ 0,0007 / kg
Paprika	10.000 m²	20 kg/m²	250,000 kg	€ 0,0014 / kg
Veldsla	10.000 m²	6 kg/m²	60.000 kg	€ 0,0058 / kg

Uit bovenstaande tabel volgt dat de verplicht te stellen financiële bijdrage dus 11,7 keer zwaarder drukt op veldsla dan op komkommer.

44. Het EU Hof van Justitie heeft in het Unilet le Bars arrest bepaald dat een lidstaat op grond van artikel 40 lid 2 VWEU "*behoudens objectieve rechtvaardiging, vergelijkbare situaties niet verschillend en verschillende situaties niet gelijk*" mag behandelen.[8] En dat is precies wat in het onderhavige geval gebeurt. De producenten van de afzonderlijke producten worden niet gelijk belast. Dit levert strijd op met het discriminatieverbod.

XIV. Gevolgen als bedoeld in artikel 210 lid 4 GMO Vo.

45. Artikel 164 lid 4 laatste alinea GMO Vo schrijft voor dat de algemeen verbindend te verklaren voorschriften geen van de in artikel 210 lid 4 GMO Vo genoemde gevolgen mogen hebben en niet anderszins onverenigbaar met het Unierecht of de vigerende nationale voorschriften mogen zijn.

46. Producenten die hun producten voornamelijk afzetten via producentenorganisaties in andere lidstaat dan Nederland, worden benadeeld als zij een financiële bijdrage moeten betalen voor de onderzoeken van de BO G&F. Zij concurreren met de producten van producenten die in die lidstaat zijn gevestigd. Laatstbedoelde producenten hoeven de bedoelde financiële bijdrage niet te betalen. Daardoor kan de Nederlandse producent de financiële bijdrage niet doorberekenen. Dit tast zijn financiële positie aan. Daardoor wordt de goede werking van de marktordening in gevaar gebracht en worden concurrentieverstoringen teweeg gebracht. Door zonder onderscheid de financiële bijdrage te verlangen van alle producenten, hebben de voorschriften van de BO G&F gevolgen als bedoeld in artikel 210 lid 4 GMO Vo.

8 Arrest van 13 juli 2000, EU HvJ, ECLI:EU:C:2000:407, zaak C-117/99, r.o. 23.

XV. Géén besluit in de zin van artikel 1:3 Awb

47. In eerdere algemeenverbindendverklaringen heeft de Minister een rechtsmiddelvermelding opgenomen. Een algemeenverbindendverklaring kwalificeert niet als een besluit in de zin van artikel 1:3 Awb, zodat er geen administratief bezwaar en beroep tegen open staat. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat vanwege het gesloten stelsel van rechtsmiddelen, een onjuiste rechtsmiddelenvermelding geen vertrouwen kan wekken dat een administratiefrechtelijke rechtsgang openstaat die er niet is.[9]

48. De algemeenverbindendverklaring van regelingen van private partijen komt in Nederland niet alleen in de agrarische sector voor. Andere voorbeelden zijn cao's, overeenkomsten inzake de afvalbeheerbijdrage en overeenkomsten tussen handelaren in gewasbeschermingsmiddelen. In al deze gevallen wordt de algemeenverbindendverklaring aangemerkt als een algemeen verbindend voorschrift. Dit geldt blijkens een advies van 22 januari 2020 van de Raad van State ook voor de algemeenverbindendverklaring die op artikel 164 GMO Vo is gebaseerd. Volgens de Raad van State is een algemeenverbindendverklaring naar zijn werking "*een algemeen verbindend voorschrift* […]*. Het betreft geen regelgeving die door regering en Staten-Generaal (of krachtens de wet) tot stand wordt gebracht*".[10]

49. Tegen een algemeenverbindendverklaring kan volgens vaste jurisprudentie geen bezwaar worden gemaakt of beroep worden ingesteld.[11] Daarom is burgerlijke rechter bevoegd. Dat dit ook voor AVV-besluiten in de agrarische sector geldt, kan allereerst worden opgemaakt uit r.o, 1.10 van een uitspraak van 22 september 2021 van de Raad van State. Volgens de Raad van State kan de toepasselijkheid van een algemeen verbindend verklaarde regeling (in het betreffende geval een regeling van de brancheorganisatie akkerbouw) namelijk bij de burgerlijke rechter worden aangevochten.[12] Dit zou in voorkomend geval zowel kunnen in een actie uit onrechtmatige daad tegen de Staat, en als verweer tegen een vordering tot nakoming of schadevergoeding van de (unie van) producentenorganisatie(s) of brancheorganisatie. Verder heeft ook de rechtbank West-Brabant-Zeeland in een uitspraak van 9 augustus 2022 geoordeeld dat tegen de algemeenverbindendverklaring van voorschriften van de brancheorganisatie groenten & fruit geen administratief bezwaar en beroep openstaan.[13]

---

9 Zie bijvoorbeeld: uitspraak van 20 december 2021 van de rechtbank Gelderland (ECLI:NL:RBGEL:2021:6827) r.o, 5.

10 Advies van 22 januari 2020 van de Raad van State, kenmerk W11.19.0219/IV/Vo. Te raadplegen via: https://www.raadvanstate.nl/@116569/w11-19-0219-iv-vo/

11 Zie: uitspraak van 25 februari 2015 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2015:576), alsmede de conclusie van 30 oktober 2020 van P-G Drijber in de zaak STFR Beheer tegen SNCU (ECLI:NL:PHR:2020:1068), randnr. 3.6. Zie verder Stcrt. Nr. 7385 van 16 februari 2021, pag. 45 en Strct. nr. 9512 van 22 februari 2019 pag. 4.

12 Uitspraak van 22 september 2021 van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2021:2129), r.o. 10.1. Zie in deze zin ook de conclusie van 30 oktober 2020 van P-G Drijber in de zaak STFR Beheer tegen SNCU (ECLI:NL:PHR:2020:1068), randnr. 3.6.

13 Uitspraak van 9 augustus 2022 van de rechtbank West-Brabant-Zeeland (zaaknummer BRE 22 / 833 BESLU HERT, ng) r.o. 11-12.

50. Uit de toelichting op de Regeling lijkt te volgen dat de Minister zich op het standpunt stelt dat een brancheorganisatie de mogelijkheid heeft om bezwaar te maken en beroep in te stellen bij de bestuursrechter indien een verzoek om algemeenverbindendverklaring wordt geweigerd.[14] Dit is onjuist. Het is immers vaste jurisprudentie dat de weigering een algemeen verbindend voorschrift vast te stellen voor de toepassing van de wettelijke voorschriften over bezwaar en beroep met een dergelijk besluit wordt gelijkgesteld.[15] Hetzelfde geldt overigens ook voor de weigering een algemeen verbindend voorschrift in te trekken.[16]

XVI. Conclusie

51. Uit het voorgaande volgt dat de Minister de Aanvraag van de BO G&F niet kan honoreren, omdat niet voldaan is aan de voorwaarden die in randnummer 1 genoemde voorwaarden stellen.

52. Omdat de Minister in eerdere algemeenverbindendverklaringen een rechtsmiddelvermelding heeft opgenomen, dient de Minister in het te nemen besluit op te nemen dat bezwaar en beroep niet openstaat.

***

14 Stcr 2014 nr. 29371, pag. 10-11.
15 Zie bijvoorbeeld: uitspraak van 23 mei 2002 van de Centrale Raad van Beroep (ECLI:NL:CRVB:2002:AE4543), r.o. 2.5.
16 Zie voor een cao-casus: uitspraak van 25 februari 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:576) r.o. 2.1.

BIJLAGE

uitspraak

RECHTBANK ZEELAND-WEST-BRABANT

Zittingsplaats Middelburg

Bestuursrecht

zaaknummer: BRE 22/833

uitspraak van de enkelvoudige kamer van 8 augustus 2022 in de zaak tussen

[redacted], eiseres
(gemachtigde: mr. H.C.E.P.J. Janssen),

en

de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (verweerder).

Inleiding

In deze uitspraak beoordeelt de rechtbank het beroep van eiseres tegen de besluitvorming van de minister over het (algemeen) verbindend verklaren van bepaalde voorschriften in het kader van het 'Programma Onderzoek en Innovatie Kennis in je Kas' (Programma KijK).

Met het bestreden besluit van 30 december 2021 heeft de minister het bezwaar van eiseres niet-ontvankelijk verklaard.

De minister heeft op het beroep gereageerd met een verweerschrift.

De rechtbank heeft het beroep op 17 juni 2022 op zitting behandeld. Hieraan hebben via een beeldverbinding deelgenomen: de gemachtigde van eiseres, [redacted] (directeur) en [redacted] (adviseur), en namens de minister mr. [redacted].

Bij sluiting van het onderzoek op zitting heeft de rechtbank meegedeeld binnen zes weken uitspraak te doen. De rechtbank heeft deze termijn niet gehaald en partijen bericht zes weken later uitspraak te doen.

Totstandkoming van het besluit

1. De Brancheorganisatie G&F Nederland (de Brancheorganisatie) heeft aanvragen ingediend voor het (algemeen) verbindend verklaren van voorschriften op het gebied van onderzoek en innovatie en de financiering daarvan in het kader van het Programma KijK. Bij de besluiten van 12 september 2019 (nummer 19139039) en 14 december 2020 (nummer 20307831) (hierna: de AVV-besluiten) heeft de minister deze aanvragen ingewilligd. De minister heeft de besluiten gepubliceerd in de Staatscourant van 24 september 2019 (nummer 51240) en 31 december 2020 (nummer 69140).
De besluiten hebben tot gevolg dat ook marktdeelnemers die niet verbonden zijn aan de Brancheorganisatie tot en met 31 december 2022 gebonden zijn aan het onderzoeks-programma en daaraan moeten meebetalen.

2. Eiseres voert een bedrijf te [redacted] dat is gespecialiseerd in het telen van [redacted]. Eiseres heeft bezwaar gemaakt tegen de AVV-besluiten bij brief van 4 november 2021. De minister heeft het bezwaarschrift op 5 november 2021 ontvangen.

3. Bij het bestreden besluit heeft de minister het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard. De minister heeft daaraan ten grondslag gelegd dat het bezwaar te laat is ingediend en dat dit een verzuim betreft dat voor rekening van eiseres moet komen.

Beoordeling door de rechtbank

4. De rechtbank dient te beoordelen of de minister het bezwaar terecht niet-ontvankelijk heeft verklaard. Zij doet dat aan de hand van de argumenten die eiseres heeft aangevoerd, de beroepsgronden.

Hierna legt de rechtbank uit hoe zij tot dit oordeel komt en welke gevolgen dit oordeel heeft.

Beroepsgronden

5. Eiseres voert aan dat de Brancheorganisatie naar aanleiding van de AVV-besluiten haar heeft verzocht om zich te registreren en dat zij facturen ontving voor de bijdrage aan het Programma KijK. Na ontvangst van deze facturen werd het eiseres pas duidelijk dat de Brancheorganisatie zich op het standpunt heeft gesteld dat de verbindend verklaarde voorschriften ook voor het door haar geteelde product gelden. Eiseres merkt daarbij op dat uit de primaire besluiten niet kan worden opgemaakt welke landbouwproducten onder het toepassingsgebied vallen, aangezien in de voorschriften geen producten worden genoemd. Eiseres heeft zich daarover bij de Brancheorganisatie beklaagd, die eiseres vervolgens doorverwees naar de minister. Daarna heeft eiseres bezwaar gemaakt.

Eiseres stelt zich op het standpunt dat de AVV-besluiten door de minister ten onrechte zijn beschouwd als besluiten waartegen bezwaar en beroep openstaat. Volgens eiseres zijn het besluiten van algemene strekking, waartegen op grond van artikel 8:3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geen beroep bij de bestuursrechter kan worden ingesteld. Naleving van algemeen verbindend verklaarde voorschriften van de Brancheorganisatie kunnen volgens eiseres alleen via de civiele rechter worden afgedwongen.

Procesbelang

6. De minister heeft zich in het verweerschrift primair op het standpunt gesteld dat eiseres geen, althans onvoldoende procesbelang heeft bij een beoordeling van haar beroep. Het beroep kan er immers volgens de minister niet toe leiden dat de AVV-besluiten worden herroepen. Hooguit kan volgens verweerder het beroep ertoe leiden dat de onder de besluiten vermelde rechtsmiddelenclausule buiten toepassing wordt gelaten. De minister ziet ook niet in hoe het belang van eiseres bij het voeren de beroepsprocedure kan zijn gelegen in het kunnen instellen van een civiele vordering tegen de Brancheorganisatie. Daarvoor heeft eiseres volgens verweerder geen bestuursrechtelijke procedure nodig.

7. Eiseres heeft ter zitting nader toegelicht dat het in elk geval haar bedoeling is om de Nederlandse Staat civielrechtelijk aan te klagen, maar dat zij, gelet op de rechtsmiddelenclausule onder de AVV-besluiten, eerst deze bestuursrechtelijke weg moet volgen.

8. De rechtbank volgt de minister niet in zijn standpunt dat eiseres geen procesbelang heeft bij het voeren van deze beroepsprocedure. Eiseres veronderstelt niet ten onrechte dat, als zij een civiele vordering instelt tegen de Nederlandse Staat, haar mogelijk wordt tegengeworpen dat zij geen gebruik heeft gemaakt van de onder de besluiten vermelde mogelijkheid om (bestuursrechtelijk) bezwaar te maken en beroep in te stellen. Om te voorkomen dat zij niet-ontvankelijk wordt verklaard in haar civiele vordering, dient zij eerst de bestuursrechtelijke procedure te doorlopen.

Het beroep is ontvankelijk.

Besluitkarakter

9. Tussen partijen is in geschil of de AVV-besluiten vatbaar waren voor bezwaar. De rechtbank dient daarom vast te stellen wat het karakter van die besluiten. Die vraag dient eerst te worden beantwoord, voordat aan de termijnoverschrijding van het ingediende bezwaarschrift wordt toegekomen.

10. Niet in geschil is dat de AVV-besluiten besluiten zijn in de zin van de Awb.

Ingevolge artikel 8:1 van de Awb kan een belanghebbende tegen een besluit beroep instellen.

In artikel 8:3, eerste lid, van de Awb is bepaald dat geen beroep kan worden ingesteld tegen een besluit:
a. inhoudende een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel,
b. inhoudende de intrekking of de vaststelling van de inwerkingtreding van een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel,
c. inhoudende de goedkeuring van een besluit, inhoudende een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel of de intrekking of de vaststelling van de inwerkingtreding van een algemeen verbindend voorschrift of een beleidsregel.

11. De rechtbank volgt eiseres in haar standpunt dat de AVV-besluiten niet voor bezwaar en beroep vatbaar waren.
Uit de bewoordingen en de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 8:3, eerste lid, (voorheen: artikel 8:2) van de Awb blijkt dat de wetgever rechtstreeks beroep tegen algemeen verbindende voorschriften en besluiten die daarmee zo nauw zijn verknoopt dat beroep tegen deze besluiten zou neerkomen op rechtstreeks beroep tegen de onderliggende algemeen verbindende voorschriften, vooralsnog uitdrukkelijk heeft willen uitsluiten. De rechtbank is van oordeel dat besluiten tot algemeenverbindendverklaring van voorschriften op een lijn moeten worden gesteld met de in artikel 8:3, eerste lid, van de Awb vermelde besluiten.

Een vergelijkbare situatie heeft zich voorgedaan in de zaak waarin de Afdeling bestuurs-rechtspraak van de Raad van State (AbRS) op 1 oktober 1998 uitspraak heeft gedaan[1]. Het beroep in die zaak was gericht tegen een besluit van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 19 februari 1997 waarbij bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) in de Metaal- en Electrotechnische Industrie inzake Vervroegd

[1] ECLI:NL:RVS:1998:ZF3570

Uittreden algemeen verbindend zijn verklaard. In de uitspraak is overwogen dat het besluit tot algemeen verbindendverklaring, dat als zodanig geen zelfstandige rechtsnorm bevat, op één lijn dient te worden gesteld met de in artikel 8:2, onder b en c, van de Awb[2] genoemde besluiten.

Een soortgelijke situatie deed zich voor in de door eiseres in beroep aangehaalde uitspraak van de AbRS van 25 februari 2015[3]. Ook in die uitspraak heeft de AbRS geoordeeld dat de rechtbank met juistheid heeft overwogen dat besluiten tot algemeenverbindendverklaring van een CAO en tot intrekking van de algemeenverbindendverklaring op een lijn moeten worden gesteld met de in artikel 8:3, eerste lid, van de Awb vermelde besluiten.

De minister heeft ter zitting toegelicht deze zaak niet vergelijkbaar is met de zaken waarover de AbRS heeft geoordeeld, aangezien de besluiten in dit geval wel een zelfstandige rechtsnorm bevatten, namelijk artikel 164, vierde lid, van de Verordening (EU) 1308/2013. De rechtbank volgt de minister daarin niet. Net als in de hiervoor aangehaalde uitspraken bevatten de in geding zijnde AVV-besluiten geen zelfstandige rechtsnorm. Ook hier is sprake van het verbindend verklaren van voorschriften voor anderen dan de marktdeelnemers die zijn aangesloten bij de Brancheorganisatie.

Deze beroepsgrond slaagt.

12. Dat leidt de rechtbank tot het oordeel dat de minister het bezwaar van eiseres weliswaar terecht niet-ontvankelijk heeft verklaard, zij het op een onjuiste grondslag. De minister had het bezwaarschrift van eiseres niet-ontvankelijk moeten verklaren omdat het is gericht tegen besluiten die niet voor bezwaar en beroep vatbaar zijn.

Conclusie en gevolgen

13. Het beroep is gegrond. Het bestreden besluit zal worden vernietigd omdat het bezwaarschrift van eiseres op onjuiste gronden niet-ontvankelijk is verklaard. Omdat het bezwaar wel terecht niet-ontvankelijk is verklaard, worden de rechtsgevolgen van het te vernietigen bestreden besluit met toepassing van artikel 8:72, derde lid, van de Awb geheel in stand gelaten.

Omdat het beroep gegrond is moet de minister het griffierecht van € 365,- aan eiseres vergoeden en krijgt eiseres ook een vergoeding voor haar proceskosten.
De minister moet deze vergoeding betalen. Deze vergoeding bedraagt € 1.518,- omdat de gemachtigde van eiseres een beroepschrift heeft ingediend en aan de zitting heeft deelgenomen. Verder zijn er geen kosten gemaakt die vergoed kunnen worden.

[2] tegenwoordig artikel 8:3, eerste lid, van de Awb.
[3] ECLI:NL:RVS:2015:576

Beslissing

De rechtbank:
- verklaart het beroep gegrond;
- vernietigt het bestreden besluit van 30 december 2021;
- bepaalt dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit in stand blijven;
- bepaalt dat de minister het griffierecht van € 365,- aan eiseres moet vergoeden;
- veroordeelt de minister tot betaling van € 1.518,- aan proceskosten aan eiseres.

Deze uitspraak is gedaan door mr. L.P. Hertsig, rechter, in aanwezigheid van N.A. D'Hoore, griffier op 8 augustus 2022 en openbaar gemaakt door middel van geanonimiseerde publicatie op www.rechtspraak.nl.

De griffier is niet in de gelegenheid om de uitspraak te ondertekenen.

griffier rechter

Een afschrift van deze uitspraak is verzonden aan partijen op: 9 AUG 2022

Informatie over hoger beroep
Een partij die het niet eens is met deze uitspraak, kan een hogerberoepschrift sturen naar de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State waarin wordt uitgelegd waarom deze partij het niet eens is met deze uitspraak. Het hogerberoepschrift moet worden ingediend binnen zes weken na de dag waarop deze uitspraak is verzonden. Kan de indiener de behandeling van het hoger beroep niet afwachten, omdat de zaak spoed heeft, dan kan de indiener de voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vragen om een voorlopige voorziening (een tijdelijke maatregel) te treffen.

Rechtbank * Zeeland-West-Brabant *

"VOOR FOTOKOPIE CONFORM"
De griffier van de rechtbank
Zeeland-West-Brabant